

POJEM EKONOMIKA , DEFINICE , ČLENĚNÍ.

Za předního světového a u nás uznávaného ekonoma považujeme Paula Samuelsona , američana, který stál u zrodu řady ekonomických učebnic , podle kterých se vyučuje na řadě ekonomických vysokých školách . Jedná se o nositele Nobelovy ceny za ekonomii , kterou získal v roce 1970.

Definic ekonomiky je mnoho a každý ekonom ji definuje jiným způsobem , proto se sjednotíme a budeme požívat definice P. Samuelsona :

1. **Ekonomie** je věda o hospodářství .
2. **Ekonomie** je věda o bohatství .
3. **Ekonomie** je věda o penězích .
4. **Ekonomie** je věda o tom , jak zlepšit společnost .
5. **Ekonomie** je věda o tom , jak mají lidé obchodovat , podnikat a organizovat své spotřební a podnikatelské chování .
6. **Ekonomika** je věda o tom , jak lidé využívají omezené výrobní zdroje , aby vyrobili výrobky a rozdělují je různým způsobem mezi členy společnosti . (omezené výrobní zdroje , jsou zdroje, které jsou vzácné = vzácné je to , čeho je málo , čeho se dostává v omezeném množství , to ,s čím je potřeba hospodařit a rozdělovat mezi členy společnosti = půda, voda, vzduch, les, nerostné bohatství kapitál, znalosti ...)
7. Nejčastěji používanou definicí ekonomiky je výrok P.Samuelsona :

Ekonomika je věda o tom , jak lidé a společnost volí s použitím nebo bez použití peněz omezené výrobní zdroje a vyrábí různé varianty výrobků a zboží , které lze rozdělit nyní a v budoucnu mezi jednotlivé členy společnosti.

Ekonomie je vědní disciplína, která úzce spolupracuje s jinými vědními obory, jako je :

- účetnictví
- matematika
- hospodářské výpočty
- psychologie
- zbožíznalství
- sociologie
- marketingem

Psychologie je nauka zabývající se chováním jednotlivce , jeho prožitky , vnímáním

Sociologie je nauka zabývající postavením jedince ve společnosti .

Zbožíznalství se zabývá dle vzoru zakladatele tohoto oboru systematizací , tedy utříděním výrobků

Výrobek je produkt lidské práce a přechodem z výroby na trh se výrobek stává **zbožím** , se který se obchoduje = v obchodech je zboží , ne výrobky .

Marketing je styl myšlení , zabývající se uspokojením potřeb a přání zákazníka , ale současně i efektem hospodaření dané firmy , ziskem.

Ekonomie také souvisí s historií a politologií = naukou o politice.

Ekonomie je neustále vyvíjející proces , který má své zákonitosti , které mohou být ovlivněny vývojem politických událostí .

Ekonomika se nezabývá detaily ekonomického života , ale umožňuje orientovat se v širších souvislostech , tzn., vidí dané problémy koncepčně .Ekonomika nezkoumá detaily , ale dívá se na celé národní hospodářství koncepčně , v souladu se strategickým plánováním vlády.

Zvláštní postavení ve společnosti má **CB = ČNB**, která je nazývána vládní, emisní, tzn. jako jediná má právo vydávání peněz do oběhu a jako jediná je z oběhu může stahovat. Mezi CB a komerční bankou existuje zvláštní vztah, kdy CB vykonává **dohled** nad bankami komerčními a vztah **diskontní sazby**.

ČNB je nazývána bankou bank, matkou bank. Výši diskontní sazby stanoví MF, bývá nižší než úrok v komerčních bankách. V případě **zvýšení diskontní sazby** lze očekávat i zvýšení úroků z úvěrů u komerčních bank. tzn., tyto banky budou poskytovat dražší úvěry. V případě **snížení diskontní sazby** lze očekávat snížení úrokové míry na úvěry poskytované komerčními bankami a úvěry se stávají levnějšími nebo přesněji řečeno by se měly stát levnějšími. Častěji na tuto situaci banky nereagují. V současné době se úrokové míry pohybují v částkách 11 – 19 %.

D.cv. definujte úvěr a úrok !!!

ČLENĚNÍ - ROZDĚLENÍ EKONOMIKY.

Ekonomika se dělí na :

- **mikroekonomiku = ekonomika jedné skupiny, subjektu**
- **makroekonomiku = ekonomika státu**
- **megaekonomiku = např. ekonomika EU**

Členění ekonomiky je velmi relativní, protože si musíme ujasnit, ve které rovině se pohybujeme, nalézt hranici mezi těmito ekonomikami.

MIKROEKONOMIE – se zabývá chováním menších ekonomických celků, jednotlivců, domácností a firem.

Řeší otázky typu : Jak se tvoří cena na trhu ?

Jak se mění chování spotřebitele při zvyšování či snižování ceny nájemného ?

Jak se lidé budou chovat při snížení DPFO ?

MAKROEKONOMIE – se zabývá hospodářstvím jako celkem, zkoumá makroekonomické veličiny typu : inflace, nezaměstnanost, HDP, banky, hospodářský růst

Řeší otázky typu : Co způsobuje zvýšení úrokové míry ?

Co ovlivňuje nárůst nezaměstnanosti ?

Schodek státního rozpočtu .

Proč máme zahraniční zadluženost ?

Proč se nezvyšuje objem průmyslové výroby ? ...

MEGAEKONOMIE - se zabývá ekonomickým propojením několika států, např. EU, GATT, CEFTA ...

D.cv. charakterizujte stručně EU, GATT, CEFTA, které 4 svobody plynou z EU.

V ekonomickém myšlení můžeme sledovat dva proudy :

Pozitivní myšlení – vychází z pozorování ekonomické reality, popisuje ji takovou jaká je, snaží se nalézt zákonitosti, zabývá se tím co je a ne tím, co by mělo být.

Normativní myšlení – snaží se odpovídat na otázky, co by mělo být, jak by měla ekonomika vypadat, jejím cílem je vytvořit lepší, efektivnější ekonomický systém a zabývat se také v ekonomii otázkami sociálními a etickými.

Předmět ekonomie – ekonomie zkoumá člověka s jeho neomezenými potřebami ve světě omezených zdrojů. Nesoulad mezi potřebami a zdroji pak člověka nutí vyrábět, vstupovat do ekonomických vztahů s jinými lidmi, vytvářet ekonomickou strukturu společnosti.

Jak studovat ekonomii ? Několik praktických rad pro studenta :

- učit se ekonomii aktivně
- nestačí číst přednášky nebo se účastnit sebelepších přednášek kdekoli
- student musí prověřovat , kontrolovat text
- pokud se textu něco tvrdí , je potřeba zjišťovat proč tomu tak je
- při studiu se musí neustále vracet k myšlenkám , aby je pochopil
- učit se ekonomii nahlas
- snažit se vymyslet jiné varianty řešení
- opatrnost v tvrzení , že celému problému dokonale rozumíš
- kontroluj sám sebe ...

Ekonomické školy – směry – ekonomové nejsou jednotni v názorech na jednotlivé ekonomické problémy , proto v historii vznikaly a stále vznikají nové proudy a směry . Tato názorová odlišnost je tím větší , čím větší je problém , tzn . **ekonomické teorie nemají trvalou platnost** .

Ekonomické cíle státu : se soustředí na několik základních okruhů :

- vývoj ekonomického cyklu
- ekonomická rovnováha
- ekonomický růst
- nezaměstnanost , která představuje typický projev narušení ekonomické rovnováhy
- předcházet inflaci , inflaci rozumíme narušení ekonomiky zevně , projevující se jako růst cenové hladiny
- budovat ekonomické vztahy se zahraničím

Ekonomická teorie rozlišuje statky (tedy prostředky , kterými člověk uspokojuje své potřeby) , na :

- a) **volné** , které jsou volně dostupné v množství , které převyšuje potřebu
- b) **ekonomické** , jsou k dispozici v omezeném množství , jsou vzácné a slouží ke konečné spotřebě nebo k výrobní spotřebě

Každá společnost řeší tři základní ekonomické problémy :

1. Jaké výrobky vyrábět a v jakých množstvích ? tedy **CO VYRÁBĚT ?**
2. Jak vyrábět tj., z jakých zdrojů a jak je kombinovat **JAK ?**
3. Jak rozdělit vyrobené statky mezi lidi ke spotřebě **PRO KOHO ?**

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ SYSTÉMY , TYPY EKONOMIK .

K tomu , aby lidé přežili potřebují nalézt systém , hovoříme o ekonomickém systému , o uspořádání jejich způsobu života v ekonomické realitě .

Mezi dosud známé systémy – typy ekonomik patří :

- **systém zvykový**
- **příkazový systém , direktivní , socialistický , plánovaný**
- **tržní ekonomika , smíšená ekonomika**

SYSTÉM ZVYKOVÝ – je historicky nejstarší , byl založen na **kmenových vztazích** a dělbě práce

co a kolik se bude vyrábět rozhodoval náčelník a rada starších , každý pracoval podle svých schopností a dostal podle potřeb , ten , kdo měl majetek měl i moc.

Tento systém je typický pro historii , i když se s ním můžeme setkat i dnes v primitivních kmenech **Afriky , Jižní Ameriky nebo Austrálie** .

PŘÍKAZOVÝ SYSTÉM – je založen na **moci relativně úzké skupiny lidí , která rozhoduje , co se bude vyrábět , kolik se toho bude vyrábět a jak výsledek rozdělí mezi členy společnosti** . Bývá to **politická strana nebo ozbrojená klika** . Tato skupina činí veškerá rozhodnutí . Tato situace byla typická pro ČSSR , kde existovaly státní plánovací orgány (SPK) , které vydávaly **direktivní příkazové plány** na období pěti , deseti i více let . Tento systém je neefektivní , proto od něj odstupují bývalé socialistické země . Nevýhodou tohoto systému je subjektivní rozhodnutí několika lidí . Kde je psáno , že mají pravdu a nemýlí se ??? Co když se dostane k moci paranoik , šílenec ... ???

Příkladem může být : Pol Pot , který se dostal k moci v Kambodži v letech 1975 až 1979 , kdy se stal představitelem Rudých Khmérů . Vojenskou silou zlikvidoval tržní ekonomický systém , nastolil příkazový systém a tvrdil , že se Kambodža nezbaví své zaostalosti , dokud se plně neizoluje od ostatního světa . Zrušil peníze jako prostředek směny .

Dalším příkladem může být Čína , která ustupuje od přísných dogmat maoismu a pouští se hledat spojení s trhem .

MODEL SOCIALISTICKÉHO PLÁNOVÁNÍ :

ÚV KSČ

SPK

MINISTERSTVO MINISTERSTVO MINISTERSTVO MINISTERSTVO

PODNIK PODNIK PODNIK PODNIK

Příkazový systém je založen na existenci : **direktivních plánů**
státních dotacích

Tento systém nevedl k tvůrčímu snažení , podniky věděly přesně co mají vyrobit , za jakou cenu , věděly , mají zajištěný odbyt ... , tudíž tento systém nevedl k žádným tvůrčím snahám . Navíc zde existovaly státní dotace , které v podstatě znamenají , že když podnik nevystačil se svými finančními prostředky , tak požádal své příslušné ministerstvo o stání příspěvek – dotaci . **Státní dotace je nenávratný finanční příděl podniku od státu , ze státního rozpočtu** . Toto samozřejmě vede k neefektivní výrobě , plýtvání , ... Stát se začal zadlužovat , vše bylo ve státním vlastnictví . Představiteli toho systému je KLDŘ , Kuba , Vietnam , Albánie , Rusko ...

TRŽNÍ SYSTÉM – nebo-li smíšená ekonomika , je charakteristická **soukromým vlastnictvím** , existencí živností , obchodních společností , tím , že stát pouze kontroluje a usměrňuje produkci , prostřednictvím různých opatření (daně , clo , odvody ze zisku , kvóty ,) . Stát se zabývá sociální politikou , obranou země , zdravotní péčí Ve smíšené ekonomice může existovat i státní výroba nebo státní služby , je jich ovšem v porovnání se soukromými sektory podstatně méně .

Tržní systém je založen na fungování **TRHU** , trh je místo , kde se setkává nabídka s poptávkou , kupující s prodávajícím , do fungování trhu se stát nevměšuje , Tržní ekonomiku mají státy vyspělé , snaží se o ni i ČR více , či méně úspěšně . Dalšími představiteli je např. Velká Británie , USA , Francie , SRN , Švédsko , Hong – Kong , Itálie V tržní ekonomice platí tržní zákony , což je výhoda , která spočívá v tom , že se nejedná o subjektivní zákony . Nevýhodou je to , že může dojít k selhání trhu (monopol) . V naší době již čistý tržní systém nenajdeme , spíše se jedná o smíšený .

Přechod ČR na tržní systém vyžadoval především změnu vlastnictví státního na soukromé , tímto se zabýval **transformační zákon** .Bylo samozřejmě nutné provést i další změny , o kterých se budeme učit v jiné kapitole .

Existuje ještě jeden směr ekonomiky , na který se často zapomíná a to je **VOLNÝ OBCHOD** .V tomto ekonomickém systému stát vůbec nezasahuje do ekonomiky , např. Hong – Kong . Nezabývá se však ani sociální politikou , nebo jen v omezené míře . Tzn. nevyplácí podpory v nezaměstnanosti , nezajišťuje důchody .

Mohli bychom si položit otázku : „**Existuje vůbec nějaký ekonomický systém , který by byl ideální?**“ Na tuto otázku asi jednoznačně neodpoví žádný ekonom .Každý z uvedených systémů má své výhody a nevýhody . Možná , že právě vy dokážete nalézt ten nejlepší , důležité však je , aby se obešel bez ztráty na životech .

Z naší teorie plyne tvrzení :“ **Základní ekonomické systémy se liší tím , že různě řeší základní ekonomický problém ,tedy : co a kolik se bude vyrábět , jak a s jakým rozdělením zdrojů , a Jak se členové společnosti o výsledný produkt rozdělí .** „

V praxi se setkáváme se systémem smíšeným , jedná se často o kombinaci **tržního s direktivním** .

TEORETICKÝ A PRAKTICKÝ POHLED NA EKONOMIKU .

Praktický pohled chápe ekonomiku jako :

- ekonomika je **hospodářství** = které subjekty působí
- ekonomika je **hospodaření** = co působí na tyto subjekty
- ekonomika je **hospodárnost** = jak působí tyto subjekty

Teoretický pohled chápe ekonomiku jako :

- samostatnou ekonomickou teorii , která se zabývá praktickou ekonomikou
- klade si otázky typu : proč se to děje

D. cv . Rozdíly mezi hospodářstvím , hospodařením ,hospodárností . Můžeme tvrdit , že je hospodárnost vždy jev pozitivní ?

Hospodářství je : - výrobní činnost

- správa hmotných prostředků podniku
- zemědělská usedlost

Hospodaření = hospodařit :

- spravovat hmotné prostředky
- pracovat a řídit práci v domácnosti

Hospodárnost : - umožňuje dobré využití , ekonomické využití , úsporné , racionální

- dobře hospodařící , šetrný
- hospodárnost = ekonomičnost
- „Co je ekologické , je i ekonomické .“

D.cv. Jak chápete citaci : „Co je ekologické , je i ekonomické ?“

CEFTA- Středoevropská dohoda o volném obchodu (Central European Free Trade Agreement – CEFTA)

- regionální hospodářské sdružení středoevropských zemí
- vznik 1993
- cílem je odstranit obchodní omezení mezi členskými státy
- vytvoření pásma volného obchodu

- státy se dohodly na snížení cla u většiny prům . výrobků , ale i zemědělských

Podmínky přijetí do CEFTA :

- členství ve Světové obchodní organizaci WTO
- přidružené členství v Evropské unii
- bilaterální smlouvy o volném obchodu s členy sdružení

Členské země CEFTA : ČR , Maďarsko , Polsko , Slovensko , Slovinsko (1995)

EVROPSKÁ UNIE: - zkratka EU , nahrazuje zkratku ES
- poskytuje 4 svobody

1. Volné poskytování služeb .
2. Volný pohyb kapitálu .
3. Volný pohyb osob.
4. Volný pohyb zboží .

VÝVOJ A VZNIK EKONOMICKÝCH TEORIÍ .

Začátek ekonomické teorie lze spatřovat ve filozofii .V kolébce ekonomických problémů stál starořecký filozof Aristotel (384 – 322) př. KR. a Platón (427 – 374) př. KR.

Vývoj ekonomických teorií výrazně ovlivnily historické události , průmyslová revoluce , války , vynálezy , objevy – M. Koperník ,J. Kepler , G.Galiley , I. Newton. Ekonomické teorie lze pro názornost rozdělit na .

Členění ekonomických teorií :

1. **MERKANTILISMUS**
2. **FYSIOKRATÉ**
3. **KLASICKÁ EKONOMIE ANGLICKÁ**
4. **UTOPICKÝ SOCIALISMUS A MARXISMUS**
5. **TEORIE MEZNÍHO UŽITKU A TRŽNÍ ROVNOVÁHY**
6. **RAKOUSKÁ ŠKOLA**
7. **MATEMATICKÁ ŠKOLA**
8. **NEOKLASICKÁ ŠKOLA – ANGLOAMERICKÁ ŠKOLA**
9. **KEYNESIÁNSKÁ MAKROEKONOMIE**
10. **MONATARISMUS**
11. **INTITUCIALISMUS**

MERKANTILISMUS – jedná se o první ucelenou ekonomickou teorii . Vznikla v 15 . – 17. století.Zabýval se podstatou bohatství a stanovil tyto základní premisy :

- ztotožnil bohatství se zlatem
- zdůraznil úlohu obchodu , zejména zahraničního , vždy dát přednost prodeji před nákupem , tzn . vývozu před dovozem
- ztotožnil peníze s kapitálem , protože peníze používané v obchodě přináší zisk

Merkantilismus prodělal dvě vývojové etapy :

- a) **raný merkantilismus** , který prosazoval absolutní zákaz vývozu drahých kovů, klade důraz na aktivní peněžní bilanci
- b) **rozvinutý merkantilismus** – požaduje zajistit příliv zlata do země nikoliv na základě zákazu jeho vývozu , ale na základě aktivní obchodní bilance, prosazuje volný obchod , zákaz vývozu surovin , zákaz dovozu luxusního zboží .

FYSIOKRATÉ – se objevili v polovině 18 . století ve Francii , jako reakce na merkantilismus a Colbertismus . Dokazuje , že bohatství společnosti se netvoří v obchodě , ale ve výrobě , přičemž výrobu ztotožňuje se zemědělstvím . Průmysl , tedy řemeslo , manufaktury , považuje stejně jako obchod za neproduktivní . Společnost dělí na třídy : produktivní , vlastníků a sterilní . Razili požadavek volné soutěže , hospodářské svobody , soukromého vlastnictví , nezasahování státu do ekonomiky . Heslo : nepřekázejte a nevměšujte se .

KLASICKÁ EKONOMIE ANGLICKÁ – objevila se od poloviny 17 . století do druhé třetiny 19. století v Anglii a Francii . Zabývala se především makroekonomií a prosazovala hospodářský liberalismus tedy , **nezasahováním ze strany státu** . Hlavními představiteli byli , Adam Smith a David Ricardo . Byl zde poprvé použit **pojem neviditelné ruky trhu** .

Adam SMITH – angličan 1723 – 1790 , zabýval se původem národů , vznikající kapitalistická společnost je pro něj přirozeným řádem , který umožňuje lidem přirozené chování . Patří k tomu i sebeláska a egoismus , soucit a sympatie , touha po svobodě , smysl pro vlastnictví , návyk k práci , ke směně .

Zdrojem bohatství je podle něj práce. Smith je důsledným zastáncem liberalismu , tedy toho , že stát nemá vůbec ekonomicky zasahovat . Neviditelná ruka trhu.

David RICARDO - francouz 1772 – 1823 , napsal základní dílo zásady politické ekonomie a zdanění , jedná se o ekonomia průmyslové revoluce , továrního kapitalismu . Spolu se Smithem sdílí názory na volnou soutěž , jako na řád , který umožní dosažení zisku a sladění egoistických požadavků jednotlivce se zájmy celé společnosti .

UTOPICKÝ SOCIALISMUS A MARXISMUS – tyto směry byly reakcí na negativní dopady rozvíjejícího se kapitalismu na průmyslové dělnictvo , zneužívání levné práce dětí a dalších vážných sociálních jevů . Utopičtí socialisté očekávali přeměnu společnosti „shora“ díky osvícené vládě mocných a bohatých . Na tyto myšlenky navázal K . Marx s teorií nadhodnoty vytvářenou dělnickou třídou , kterou si bez zásluh přivlastňují vykořisťovatelé = vlastníci kapitálu a pozemkoví vlastníci . Od Marxovy ekonomické teorie byl kousek k politické teorii revolučního dělnického hnutí V. I. Lenina , které výrazně ovlivnilo dějiny dvacátého století . Dalšími představiteli utopického socialismu byli : R. Owen , Saint – Simon .

TEORIE MEZNÍHO UŽITKU - jedná se o nový proud v ekonomické teorii v poslední třetině 19. století . Její typické rysy :

- **vyvozování hodnoty zboží z užitečnosti** – tzv. teorie mezního užitku
- **položení těžiště do zkoumání tržní rovnováhy**
- **pronikání matematiky do ekonomiky**

Základ této teorie položil H. H. Gossen 1810 – 1858 , svými dvěma zákony :

- **první zákon** : užitečnost týchž statků po sobě spotřebovaných stále klesá až k bodu plného nasycení spotřeby , po překročení této hranice se slast mění ve strast a celková užitečnost klesá

- **druhý zákon** : při současné spotřebě více statků hledá člověk takovou kombinaci spotřeby , která mu přinese maximální užitek. Tohoto maxima je dosaženo tehdy , když mezní užitečnost jednotlivých komponentů spotřeby se rovnají. Každý člověk prý řídí své ekonomické jednání tak , aby dosáhl maxima slasti při minimu strasti – **hedonistický přístup**.

RAKOUSKÁ ŠKOLA – zde dosáhla teorie mezního užítku největšího rozšíření díky pracím K. Mangera 1840 –1921 , a F. Wiesera 1857 – 1926 .Rakušané zavádějí do ekonomického bádání subjektivní teorii hodnoty , vychází z mezní užitečnosti a zavádějí do teorie princip **vzácnosti** . Tato teorie je zaměřena především na mikroekonomii , psychologii jednotlivce v hospodářství , péči o vlastní blahobyt .

MATEMATICKÁ ŠKOLA – je spojena se jmény S. Jevona 1835 – 1882 , L. Walras 1834 –1910 . Je charakterizována důsledným využitím matematiky jako metody ekonomického zkoumání, rozvinutím matematické teorie tržní rovnováhy . Oběma jde o čistou matematickou metodu , tj. o obecnou algebraickou formulaci kvantitativních vztahů nestarajících se o to , zda lze zjistit konkrétní veličiny z ekonomického hlediska .

NEOKLASICKÁ ŠKOLA – se objevila koncem 19 . století a trvala až do 30 . let 20. století. I ona se zaměřila na mikrosféru, snažila se o matematizaci ekonomických věd , přinesla teorii mezní produktivity a mezních nákladů , teorii celkové rovnováhy . Významní představitelé byli . A. Marshall - Angli, V. Pareto , J.B. Clark - USA, L. Walras .Navazují na matematickou školu , na klasickou anglickou školu a proto jsou nazýváni **neoklasiky**. Jádrem jejich teorie je tržní rovnováha a teorie mezního užítku . Nejdůležitější problém spatřují v rovnováze mezi nabídkou a poptávkou . Prosazují volnou soutěž , volnou konkurenci , staví se proti monopolům. Clark obohacuje tuto teorii „hospodářským třením „ – frikci. Marshall ji obohacuje teorií pružnosti nabídky. Oba definují výrobu , která určuje nabídku a vychází z teorie tří faktorů : půda , práce a kapitál.

KEYNESIÁNSKÁ MAKROEKONOMIKA- je typická pro 30. Léta 20 . století,vytvořil ji britský ekonom J.M.Keynes , který se pokusil vysvětlit ekonomickou aktivitu na makroekonomické bázi. Shledal kapitalistickou ekonomiku vnitřně nestabilní , opíral se o přirozený vývoj fungování tržních sil , prosazoval nižší než plnou zaměstnanost , vytvořil teorii efektivní poptávky , zdůrazňoval úlohu investičních výdajů, klade důraz na automatické tržní mechanismy . Zabývá se úlohou státu v ekonomice a hospodářskou politikou . Z této doby pochází dílo Obecná teorie zaměstnanosti , úroku a peněz z roku 1936 , kde se teoreticky zdůvodňuje potřeba aktivního působení státu na straně poptávky , snižování nezaměstnanosti a mírnění dopadů hospodářských krizí .

MONETARISMUS - je typický pro 50 . a následující léta 20. Století , tato teorie je určitým protipólem keynesiánských zásahů do ekonomiky. Klade důraz na samoregulační funkce peněz v ekonomice . Jde o soudobou neoklasickou ekonomii .Hlavním představitelem M.Friedman.

Keynesiánská a monetaristická koncepce představují dva hlavní proudy v soudobé ekonomické teorii.

INSTITUCIONALISMUS – jedná se o teoretickou koncepci , formuluje vlastní přístupy , představitelem je americký ekonom Thorstein Veblen. Tento směr klade důraz na existenci institucí v hospodářském životě .Dává přednost induktivním metodám.Později kladl důraz na cyklický vývoj na stanovení administrativních cen.

D . cv. Samostudium v knize Základy ekonomiky - hnědá – ekonomické teorie .

VÝZNAMNÍ NAŠI A SVĚTOVÍ EKONOMOVÉ

František Ladislav Chleborád – první významný český ekonom , počátek 19. Století , byl vlastencem , kterému šlo o povznesení národa , hlavně dělnictva , byl průkopníkem při uvádění ekonomických znalostí do širšího společenského povědomí .Na poli ekonomické osvěty byl buditelem. Prosazoval dělnické spolky , lepší pracovní podmínky dělníků , v Praze založil spolek Oul – spotřební družstvo pro dělníky , stal se jeho předsedou , založil banku Slavie - pojištění dělníků pro stáří a nemoc . Napsal spis Boj o majetek , Soustava národního hospodářství .

Josef Kaizl - r. 1883 byl jmenován profesorem politické ekonomie , stal se poslancem říšské rady , r. 1899 se stal ministrem financí , napsal spisy Národní hospodářství a Finanční věda. Nevytvořil nový systém, ale pokusil se shrnutí dosavadních poznatků pro studenty a odbornou veřejnost .Začal vytvářet českou ekonomickou terminologii . Preferoval zlatou měnu , papírové peníze nepovažoval za peníze .

Albín Bráf – byl prvním , kdo na pražské univerzitě v roce 1882 přednášel česky . Nebyla propracována česká ekonomická terminologie , podílel se na založení České akademie věd a umění ,Zemské banky království českého , Zemského fondu . Společně s Josefem Hlávkou založili Národohospodářský ústav při České akademii věd . Zpracoval první ucelené ekonomické vědecké dílo , vypracoval první metodické postupy , zabýval se funkcí státu , prosazoval svobodu soutěže , ale odmítal bezbřehý liberalismus , odmítal také všechny socialistické směry .

ALOIS RAŠÍN - vstoupil do dějin českého ekonomického myšlení jako politik a ekonom , který dokázal základní teoretické poznání prakticky realizovat . Jako mladý se zapojil aktivně do vlasteneckého protirakouského hnutí .Narodil se 1867 a zemřel 1923 . Původním povoláním byl právník .Byl významným českým politikem a národohospodářem.Roku 1883 byl v procesu s Omladinou odsouzen ke dvěma letům vězení . Od roku 1922 byl ministrem financí Československé republiky a stal se mezinárodně známým tvůrcem československé měny a jejího oddělení od rakousko – uherské měny , tzv . „kolkováním „ , které umožnilo vytvoření stabilní koruny .Zemřel po atentátu , který na něj spáchal 5.1. 1923 Josef Šoupal .

KAREL ENGLIŠ – mimořádná osobnost , vědec s originální tvůrčí aktivitou , státník s pevnou koncepcí měnové a finanční stability , univerzitní pedagog , kolem kterého vznikala nová generace českých ekonomů .Narodil se 1880 a zemřel 1961 .Byl nejvýznamnějším a nejoriginálnějším českým ekonomem. Byl profesorem národního hospodářství na Českém učení technickém v Brně , na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně , jejímž byl rektorem od r . 1919 a na Právnické fakultě univerzity Karlovy . V roce 1948 musel rezignovat a zbytek života prožil v ústraní v rodné Hrabyni , kam byl donucen se vystěhovat .Byl též ministrem financí a v letech 1934 – 38 byl guvernérem Národní banky. Vycházel z učení rakouské subjektivně psychologické školy a z neoklasické ekonomie A . Marshalla, byl výrazně ovlivněn neotikou I. Kanta.Odmítal kauzální výklad ekonomických souvislostí . Engliš zkoumal ,jaký svět si jednotlivé ekonomické subjekty přejí a jaké závěry z toho vyplývají pro jejich chování jako celku. Hlavní práce :Finanční věda ,Soustava národního hospodářství ,Hospodářské soustavy , Malá logika

Mezi další významné ekonomy naší minulosti bezesporu patřil **Josef Macek** ,který vnesl do české ekonomiky nové světové proudy ,**Vilibald Mildschuh** ,který byl vědcem , uměl konfrontovat teoretické poznatky s praxí a zabýval se také světovým ekonomickým myšlením, **Vladimír Kadlec**,představitel reálného socialismu , po únoru 1948 byl národohospodář v Kanceláři prezident republiky.

VÁCLAV KLAUS – narodil se a 1941 , významný současný český ekonom a politik .V roce 1995 byl jmenován profesorem VŠE v Praze . Po absolvování VŠE v Praze pracoval až do roku 1970 v Ekonomickém ústavu ČSAV jako vědecký pracovník . Studoval rovněž v Itálii a v USA . V letech 1971 –1986 pracoval v různých funkcích ve Státní bance Československé a v roce 1988 se stal vedoucím vědeckým pracovníkem Prognostického ústavu ČSAV. Ve své vědecké práci se věnoval zejména makroekonomické problematice , inflaci a peněžní teorii a problematice ekonomických reforem .Původně vycházel z keynesovské teorie , postupně však měl na jeho názorovou orientaci vliv friedmanovský monetarismus a další liberální teoretické koncepce. Dnes je předním českým liberálním ekonomem a věnuje se zejména problematice transformace české ekonomiky.Po rozpadu občanského fóra se stal v roce 1991 předsedou nově zformované Občanské demokratické strany. Již v prosinci 1989 se stal ministrem financí , stejnou funkci zastával i v nové federální vládě od června 1990 , po volbách v roce 1992 stanul v čele vlády a od 1.1. 1993 se stal předsedou vlády samostatné České republiky.

Hlavní práce: Cesta k tržní ekonomice,

O tvář zítřka ,

Ekonomická teorie a ekonomická reforma , Nemám rád katastrofické scénáře , Demontáž socialismu , Cesta k tržní ekonomice 2,Proč jsem konzervativcem ? , Rok – málo či mnoho v dějinách země ? , Česká cesta, ...

Mezi přední světové ekonomy zajisté patří jména jako :

Aftalion Albert – 1874 –1956 francouzský ekonom , profesor na Lilleské univerzitě , prokazoval na statistických údajích cyklický vývoj , výroby .

Akvinský Tomáš – 1225 – 1274 italský středověký učenec , představitel katolické scholastiky , na jeho ekonomické názory měl silný vliv Aristotelés , vytvořil koncepci spravedlivé ceny ,kteřá vyjadřovala etické názory katolické církve , zaujímal negativní postoj k obchodu , považoval jej za nutné zlo a zejména odsuzoval lichvu .

Allais Maurice Felix Charles – 1911 francouzský ekonom , nositel Nobelovy ceny za ekonomii v roce 1988 ,rozpracoval teoretické základy teorie celkové rovnováhy a ekonomie blahobytu ,podal přesnou matematickou formulaci tržní rovnováhy a efektivity .

Arrow Kenneth John – 1921 , americký ekonom , nositel Nobelovy ceny v roce 1972 za formulaci matematických podmínek umožňujících nalezení jediného řešení systému celkové ekonomické rovnováhy , stanovil podmínky nejistoty , ekonomii blahobytu ,teorii růstu .

Becker Garry – 1930 , americký liberální ekonom , profesor ekonomie a sociologie na Chicagské univerzitě , nositel Nobelovy ceny v roce 1992 za aplikaci modelu racionální volby na růst obyvatelstva , na úlohu rodiny ve společnosti ,na význam vzdělání , na zločinnost a na diskriminaci. Významně přispěl k rozvoji teorie lidského kapitálu ,zobecnil novou ekonomickou rodinu , poskytuje standardní ekonomický výklad manželství .

Friedman Milton – 1912 , americký ekonom, profesor na Chicagské univerzitě, zakladatel monetarismu .V roce 1976 se stal nositelem Nobelovy ceny za ekonomii za přínos k analýze spotřeby ,k peněžní historii ,rozpracoval teorii lidského kapitálu ,jeho východiskem je představa o samoregulační rovnováze tržní ekonomiky ,státní zásahy považuje za zdroj šoků ,kriticky se stavěl ke keynesiánské teorii , vytvořil koncepci přirozené míry nezaměstnanosti .

Gossen Herman Heinrich – pruský úředník , 1810 –1858 ,předchůdce neoklasické ekonomie.Formuloval principy teorie mezního užitku.

Karel Marx – 1818 –1883 , německý filozof , sociolog , historik a ekonom, který strávil díky svým politickým názorům většinu života v exilu . Od roku 1849 žil v Anglii.Ve spolupráci s Bedřichem Engelsem vybudovali historický a dialektický materialismus.Základem jsou vlastnické vztahy, sociální revoluce,vývoj společnosti dle Marxe – otrokářství , feudalismus , kapitalismus , komunismus .Napsal knihu KAPITÁL.

Platón – 427 –347 - před Kristem, řecký filozof , vytvořil uspořádání společnosti s komunistickými prvky – tak měli žít filozofové, kteří neměli mít žádný majetek.

Ricardo David – 1772 – 1823 , anglický ekonom , představitel klasické politické ekonomie , úspěšný burzovní spekulant a spoluzakladatel londýnského Klubu politické ekonomie . Navázal na dílo A. Smithe , jeho pojetí předmětu a metody politické ekonomie převažovalo ve Velké Británii po celé 19. Století . Snažil se vysvětlit cenovou tvorbu i rozdělování na bázi pracovní teorie hodnoty. Známý je zejména svou teorií pozemkové renty.

Samuelson Paul Anthony – 1915 , americký ekonom , profesor na Massachusetts Institute . V roce 1970 se stal nositelem Nobelovy ceny za ekonomii za přínos k teoretické a metodologické úrovni ekonomické teorie . Rozpracoval matematické nástroje ekonomické analýzy, teorii ekonomického růstu , teorii chování spotřebitele , teorii hospodářského cyklu .

Smith Adam - 1723 –1790 , skotský filozof , ekonom, profesor morální filozofie na Glasgowské univerzitě . Vytvořil první systematické pojednání o politické ekonomii . Hluboce věřil v přirozený řád , který podle něho existuje v přírodě , ale i ve společnosti . Politickou ekonomii se snažil vybudovat podle vzoru Newtonovy mechaniky. Zabýval se zdroji společenského bohatství , které vymezil jako produktivní práci a její produktivitu . Byl přesvědčen , že kapitalistická konkurence zabezpečuje nejefektivnější využívání existujících výrobních možností . Svou koncepcí „**neviditelné ruky trhu** „ se snažil vysvětlit , že zákony působící v rámci tržního mechanismu , v podmínkách, kdy jednotlivci sledují své vlastní zájmy a trh má konkurenční povahu , zajišťují nejefektivnější využívání ekonomických zdrojů. Smith byl ostrým kritikem merkantilismu a důsledným obhájcem liberalismu .

m

Thunen Johann Heinrich – 1783 – 1850 , německý ekonom , odborník na zemědělskou problematiku, mecklenburský velkostatkář , byl průkopníkem prostorové ekonomie , analyzoval prostorové rozmístění zemědělské výroby , ukázal optimální rozmístění plodin a ohledem na vzdálenost trhu , navázal na Ricardovu teorii renty , aplikoval zákon klesajících výnosů , dospěl k teorii mezd .

Ve výčtu našich předních a světových ekonomů bych bezesporu mohla dále pokračovat , nebyla zde zmíněna jména T. Bati , H. Forda a mnoha dalších osobností , která jste jistě již někde slyšeli . Ve výše uvedeném jsou zmíněna jména těch , kteří v naší a ve světové ekonomii něco znamenala . K T. Baťovi a H. Fordovi se dostaneme v jiné části ekonomii nebo v samostatném vyučovacím předmětu marketing . Zatím Vám přeji hodně sil na zvládnutí těchto osobností!!!

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ POJMY

V hovorovém a odborném jazyce se pojmy často odlišují .Proto je nutné je přesně charakterizovat a vymezit .

Vše , celá ekonomika začíná u lidské potřeby .

- protože každý z nás hospodaří se svým časem , prostředky ,může mít každý **POTŘEBY** - potřeba je projev určitého nedostatku,tento nedostatek se musí odstranit v podstatě jiné potřeby

-potřeba je pocíťovaný nedostatek

- každý z nás přistupuje k potřebám podle jiných proporcí a důležitosti , málokterému je dopřáno uspokojit všechny potřeby
- pro praktické využití v hospodaření vytvořil Abraham Maslow teorii motivace, ve které rozdělil potřeby do pyramidy , potřeby rozdělil podle váhy , kterou mají pro člověka :

SEBEREALIZACE	rozvoj talentu,osobnosti
USPOKOJENÍ Z PRÁCE	radost z práce, uznání
SOCIÁLNÍ POTŘEBY	láska,přátelství,sounáležit
J I S T O T A	zaměstnání , zabezpečení
B I O L O G I C K É P O T Ř E B Y	jídlo,pití,spánek,oblečení

- stupně pyramidy stoupají od nižších k vyšším potřebám
- potřeby mohou být rozmanité,uspokojením jedné potřeby vzniká potřeba další

Členění potřeb :

a) hmotné (potřeba jíst,bydlet,oblékat se , auto,dům,šperky)

b)nehmotné (přátelství,svoboda,kultura, hudba, vzdělání , sport ...)

a)zbytné

b)nezbytné

toto členění je ošidné, protože nikdo není schopen určit ,co je pro konkrétního člověka postradatelné a bez čeho se neobejde

a)individuální

b)kolektivní,sociální

a)budoucí

b)současné

DRUHY POTŘEB

podle naléhavosti jejich uspokojení

podle toho ,koho se týkají

existenční	kulturní	luxusní	individuální	kolektivní
jídlo	vzdělání	šperky	boty	pitná voda
pití	zábava	Porsche	maturita	osvětlení
oblečení	disco	vila	parcela stav.	čistota ulic

D.cv, Uveďte u každého druhu potřeb ,jak se projevuje jejich nedostatek.

STATKY - potřeby jsou uspokojovány statky a službami

- jedná se zpravidla o výrobky, produkty, služby , pomocí kterých uspokojujeme potřeby

Členění :

- hmotné (jídlo, byt, oblečení)
- nehmotné (vlastnosti, dovednosti, znalosti, duševní výtvořy člověka)
- volné (voda, vzduch, světlo)
- ekonomické člověk si ho musí vyrobit
- spotřební (které slouží k bezprostřední spotřebě, potraviny, uhlí, mixer pro dom.)
- kapitálové (které slouží další spotřebě, látka , příze, stroj, uhlí k výř. elektriny)
- nemovitý jsou pozemky a budovy, vše co je spojeno pevným základem se zemí
- movité je vše ostatní mimo nemovitostí – auto, šperky, stroje...

STATKY	SPOTŘEBNÍ	KONZUMAČNÍ	
		KONZUMNÍ	
	KAPITÁLOVÉ	PROVOZNÍ	
		INVESTIČNÍ	MOVITÉ
			NEMOVITÉ

SLUŽBY – jsou činnosti , které uspokojují lidské potřeby

- jedná se o užitečné činnosti

Členění : a) služby věcné – jako oprava obuvi, vymalování bytu

b) služby osobní – působící přímo na naši osobu, léčba, úprava účesu

SPOTŘEBA - samotný proces uspokojení potřeby se nazývá spotřeba

- jedná se o užití statků a služeb

- dělíme ji **podle toho , k čemu se vytvořených statků užívá ,tj.,kde je spotřebováváme** : a) spotřeba obyvatelstva – domácnosti – chléb,učebnice
b)spotřeba organizací – podniky – látka, uhlí ,materiál
- nebo **podle toho , jak dlouho nám některé věci slouží , zda opakovaně nebo se spotřebují najednou** :a)spotřeba postupná – jde-li o opakované užití věci
- b)spotřeba jednorázová – jde-li o jednorázové užití

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ - je charakterizována stupněm uspokojení potřeb obyvatelstva a úrovní podmínek za nichž jsou tyto potřeby uspokojovány.Zahrnuje :

- objem nakoupených statků a služeb obyvatelstvem
- objem veřejných statků a služeb sloužících obyvatelstvu
- úroveň sociálního zabezpečení,délku pracovní doby,kvalitu životního prostředí

Životní úroveň je v různých zemích různá a stále se mění. Z historického pohledu lze tvrdit, že životní úroveň stoupá,protože dnešní produkce statků a služeb je vyšší oproti minulosti.

Na životní úroveň má vliv : - **peněžní příjem obyvatelstva**

- **ceny statků a služeb**

Př.prům. - spotřeba masa 1930 32kg/obyv , 1988 89kg / obyv.
- zvyšuje se vzdělanost

Platí obecná zásada : **Čím vyšší je výkonnost národního hospodářství , tím je vyšší životní úroveň.**

Ukazatelem životní úrovně je :

- a) nominální mzda
- b) reálná mzda

Nominální mzda – je určitý počet peněžních jednotek , které dostáváme za vykonanou práci.

Reálná mzda – je odrazem nominální mzdy , co si za nominální mzdu můžeme pořídit , je dána kupní silou nominální mzdy .

Co se stane v případě zvýšení nominální mzdy ? Pozor na inflaci a nárůst cen statků a služeb .

Př.Průměrná nominální mzda pracovníka byla v roce 1998 6 500 Kč, v roce 1999 se zvýšila na 7 200 Kč.Průměrný index cen spotřebního koše se zvýšil o 25%.Posuďte,zda se reálná mzda pracovníka snížila , či zvýšila !

$$\begin{array}{l} 100\% \dots\dots\dots 6\,500 \text{ Kč} \\ x\% \dots\dots\dots 7\,200 \text{ Kč} \end{array}$$

$$\begin{aligned} x:100 &= 7\,200 : 6\,500 \\ 6\,500 x &= 7\,200 \cdot 100 \\ x &= 720\,000 : 6\,500 \\ x &= 110,7\% \end{aligned}$$

Nominální mzda se zvýšila o 10,7 % , což ještě neznamená nárůst reálné mzdy,která se musí posuzovat vzhledem k nárůstu inflace, tedy k indexu cen spotřebitelského koše.Ten vzrostl o 25 % z toho plyne , že cenový nárůst byl v porovnání s nárůstem nominální mzdy o 25 % - 10,7 % = =14,3% , to znamená , že se reálná mzda snížila v průměru o 14,3 % .

D.cv. Zadat alespoň čtyři úlohy na nominální a reálnou mzdu .

HOSPODÁŘSKÝ PROCES -je tvořen souhrnem výroby, rozdělování,směny a spotřeby.

VÝROBA – převážnou část statků je třeba vyrobit

- **výroba je činnost , při které člověk přetváří přírodu ve statky**
- výrobu může provádět jednotlivec nebo výrobní firmy
- k výrobě jsou třeba **3 výrobní faktory – činitele výroby :**
- práci
- přírodní zdroje
- kapitál
- **PRÁCE** – je cílevědomá lidská činnost vytvářející statky a služby
- **PRACOVNÍ SÍLA** – je souhrn fyzických a duševních schopností člověka konat práci , práce je vzácný výrobní zdroj , né každý může pracovat
- **Cena pracovní síly na trhu práce je nazýváni MZDOU**

PŘÍRODNÍ ZDROJE – jedná se především o půdu, nerostné bohatství

KAPITÁL – jako výrobní faktor je složitý , dělí se na : peněžní , reálný a zápůjční ,bude probráno později

ROZDĚLOVÁNÍ – je vytvoření podílů jednotlivců a kolektivů na celospolečenské výrobě

- v tržní ekonomice se rozdělování provádí na základě nabídky a poptávky
- jeden z nástrojů rozdělování je mzda

SMĚNA – nebo – li oběh zahrnuje všechny činnosti , které se uskuteční po ukončení výroby až do předání výrobků spotřebiteli , tzn. Doprava, skladování ,evidence,prodej ...

Hospodářský proces se neustále opakuje – **REPRODUKUJE**

REPRODUKCE - jedná se o opakovaný proces , používaný např.ve výrobě :

- reprodukce může být :
- prostá – objem výroby se nemění
- zúžená – dochází k poklesu objemu průmyslové výroby
- rozšířená – rozšiřuje se výroba

Reprodukce hospodářského procesu se dá znázornit na křivce vývoje národního hospodářství , kterou charakterizují následující etapy :

- dno - sedlo
- expanze , konjunktura
- vrchol , stagnace
- recese , úpadek

KAPITÁL - jedná se o finanční prostředky (akumulované úspory) sloužící k nabytí majetku

- jsou to úspory přeměněné v investice
- **kapitál** jako výrobní faktor je zdroj pro pořízení hmotných statků
- **kapitál** je předmětem obchodu na kapitálovém trhu
- **cenou kapitálu je úrok**
- **kapitál** jsou takové peníze, které nám v budoucnu přinesou více peněz

Formy kapitálu :

a) **reálný kapitál** – jedná se o kapitálové statky tedy : prostředky + práce+příroda
abychom něco vyrobili

dělí se na : **produktivní** – z něho se vyrábí :

- a) **oběžní** – prkna, barva, nedodělaný výrobek
- b) **fixní** - kladívko, pila

oběhový - jedná se již o hotový výrobek

- **prodáme-li reálný kapitál, stává se peněžním**

b) **peněžní kapitál** – jedná se o peníze

- **ne všechny peníze jsou peněžním kapitálem !!!**

- jedná se o peníze, které jsou vkládány do podnikatelské činnosti
- peněžní prostředky, které se používají na nákup reálného kapitálu

c) **fiktivní kapitál** - jedná se o kapitál vkládaný do nákupu cenných papírů

- např. obligace, akcie, portfolio, šeky,
- výše ovšem nezávisí na vlastní podnikatelské činnosti, protože s ním hospodaří jiná společnost

Kapitál můžeme dělit také z hlediska obsahu jeho působení :

1. **kapitál průmyslový** – kapitál, který působí ve sféře průmyslu a jeho konkrétní realizací je zisk
2. **kapitál obchodní** - jeho realizací je obchodní zisk, vzniká při obchodování
3. **kapitál zápůjční** - jeho konkrétní realizací je úrok

PENÍZE - jsou zbožím

- jsou všeobecným ekvivalentem pro veškeré zboží a služby
- ztělesňují lidskou práci
- vyjadřují výrobní vztah mezi výrobcí zboží

STRUKTURA NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ –

- národní hospodářství členíme na sektory :

- a) **primární** – prvovýroba, obdělávání půdy, zemědělství, lesy, těžba
- b) **sekundární** – zpracovatelský průmysl, stavebnictví, výroba hmotných statků
- c) **terciální** – služby, doprava, spoje, obchod, výzkum, škola, kultura, zdravotnictví ...

DĚLBA PRÁCE - rozdělení pracovních činností mezi jednotlivce a skupiny lidí

- může být, podniková, mezipodniková, národní, mezinárodní ...

KOOPERACE – spolupráce při vytváření statků a služeb

SPECIALIZACE – zaměření jednotlivců či skupin na určitou práci

NEZAMĚSTNANOST – je stav , kdy nabídka pracovních příležitostí je menší než poptávka po pracovních příležitostech , platí to i opačně

- **nezaměstnaný je** člověk, který je evidován na úřadu práce , aktivně shání práci, chtěl by pracovat , ale z důvodů velké nezaměstnanosti se mu práci nedaří nalézt

TYPY NEZAMĚSTNANOSTI :

- **přirozená, dobrovolná** – počet nezaměstnaných je menší než počet volných pracovních míst
- **nedobrovolná** – počet nezaměstnaných je absolutně větší než počet volných pracovních míst
- **frikční** – vzniká v důsledku špatné informovanosti nezaměstnaných a volných pracovních místech
- **strukturální** – profesní struktura nabídky pracovních sil je různá od poptávky
- nezaměstnanost by se měla řešit – rekvalifikací , podpůrnými prostředky státu

VLASTNICTVÍ – je právo jednotlivce , či skupiny užívat , držet ve své moci své statky a vyžadovat je od toho kdo je neprávem zadržuje

- vlastnictví může být , státní, soukromé , osobní , obcí a měst – municipální ,
- politických stran

UŽITEČNOST – je vhodnost předmětu k nějaké chtěné činnosti

TRH – je společenské uspořádání směny zboží

- je místo , kde se setkává nabídka s poptávkou
- může být : místní, funkční , zboží, práce, finanční , cenných papírů, komoditní .

NABÍDKA – je množství statků a služeb , které jsou ochotni prodávající nabídnout za určitou cenu

POPTÁVKA – je množství statků a služeb , které jsou kupující ochotni koupit za určitou cenu

MZDA – je cenou práce , důchod, za který si lidé nakupují potřebné statky a služby

- finanční ohodnocení za vykonanou práci

ÚROK- cena půjčených peněz, je to cena za to , že někdo dočasně používá peníze banky

FUNKCE TRHU - **přenášejí informace** – prostřednictvím cen

- **stimulující** – podněcují ekonomické činnosti
- **rozdělují důchody**

FINANČNÍ TRH - zprostředkuje za úplatu přesuny peněžních prostředků
Člení se na : peněžní a kapitálový

CENA – vzniká vzájemným působením prodávajících a kupujících

- cena je informace o nákladech
- na základě ceny podnikatelé vypočítávají své výnosy